

БУГУНГИ КУН ЎҚИТУВЧИСИНИНГ КАСБИЙ ВА АХЛОҚИЙ
СИФАТЛАРИ

Нормуродова Муниса Нуриддин қизи

Термиз иқтисодиёт ва сервис университети Педагогика ва психология йўналиши
талабаси

Шодиева Нодира Нормамаатовна

Илмий раҳбар: Педагогика ва психология кафедраси ўқитувчиси

Аннотация: Мақолада бугунги кун ўқитувчисининг касбий ва ахлоқий сифатлари, уларда касбий компетенцияларни, инсонийлик сифатларини юқори даражада шакилланган бўлиши лозмлиги таъкидланган. Буюк аломалар ва педагог олимлар фикрлари келтириб ўтилган.

Калит сўзлар: компетентлик, креативлик, касбий сифатлар, ахлоқий фазилят, мотивация, акмеология, аксиология.

Мавзунинг долзарблиги: Ўзининг ноёб истеъдоди ва маҳоратини халқимиз маънавиятини юксалтиришга бағишлаган, инсон қалбининг муҳандислари бўлган ижоткор зиёлиларга доимий ғамхўрлик масаласи бизнинг дастуримизда алоҳида ўрин эгаллайди[1].

Ўқитувчилик касби ўз моҳиятига кўра ахлоқий характерга эга. Шунинг учун ҳам аввало, муаллимнинг ўзи умуминсоний ва миллий кадриятларни пухта ўзлаштириб олишива амалий ишда, таълим-тарбия жараёнида ахлоқий камолот бобида шахсан ибрат бўлиши зарур[2].

Маълумки ўқитувчилик касби асосан жамиятимиз пойдевори бўлмиш ёшларимизнинг таълим-тарбия жараёнига қаратилганлиги билан аҳамиятлидир. Педагог ўзининг бурчини юксак даражада англаши ва уни зўрлик туфайли юклатилган мажбурият эмас, балки виждонан, ўз хаётининг маъноси сифатида адо этмоғи лозим.

Бугунги кунда айниқса ҳозирги пандемия даврида ҳар бир педагог таълим жараёнини ташкил етишда маҳорат билан креативлик асосида, аксиологик, акмеологик тарзда ёндашиши билан бир қаторда ўқувчиларни руҳий ҳолатларини ҳам доимо англаган ҳолда психологик билимлар билан қуролланган ҳолда дарсларни олиб бориши талаб этилади. Бу эса ўқитувчидан билимдонликни,

ижодкорликни, инсонийлик ва самимийлик каби сифатлани талаб этади. Ўқитувчида муомила одобини шакилланлиги ўқувчилар билан ишлаш жараёнини енгиллаштиради ва уларда шу фанни ўзлаштиришга мотивация уйғотади.

Компетентлик (ингл. "competence"-қобилият) фаолиятда назарий билимлардан самарали фойдаланиш, юқори даражадаги касбий малака, маҳорат ва иқтидорни намоён эта олиш.

Креативлик (ингл. "create" яратиш, "creative" ижодкор) индивиднинг янги гояларнинг ишлаб чиқаришга тайёрликни тавсифловчи ҳамда мустақил омил сифатида иқтидорлиликнинг таркибига кирувчи ижодий қобилияти.

Акмеология (грек. "акме" ниманингдир олий даражаси) алоҳида инсон ва инсонлар жамоаси ривожланиши чўққилари ҳамда уларга эришиш шартларини ўрганувчи фан.

Ўқувчи шахсига доимо ижобий-ахлоқий таъсир кўрсата оладиган кишигина ҳақиқий тарбиячидир. Бунга эришиш учун педагог ўзининг ахлоқий сифатларини доимо такомиллаштириб бориши зарур[3].

Европа мамлакатларида яшаган (XVI-XX аср) педагоглар ҳам ўқитувчининг касбий ва ахлоқий фазилатлари ҳақида ўз фикрларини билдирганлар, бу ҳақда кўплаб асарлар ва педагогик таълимотлар яратганлар. Чех педагоги Ян Амос Коменский ўқитувчи кенг маълумотли, меҳнатсевар, ишчан, саботли, ўқувчиларга ўзи сингдириши лозим бўлган фазилатларнинг жонли намунаси бўлиши лозим эканлигини ўз асарларида баён этган. Немис педагоги Адольф Дистервег таълимнинг муваффақиятли бўлиши дарслик ёки ўқитиш усулига эмас балки ўқитувчининг ўзига боғлиқ деб таъкидлайди. Унинг фикрича яхши ўқитувчи доимо тетиклик ва ғайрат билан дарс бериши, ўқувчиларни ақлий кучини уйғота билиши даркор.

Мавзунинг мақсади: бугунги кунда ҳар бир педагогнинг касбий компетентликка эга бўлиши, креативлик асосида дарсларни ташкил этиши, юксак малака ва ахлоқий фазилатларни ўзида таркиб топтириб боришига ундаш.

Хулоса: ўрнида шуни таъкидлаш лозимки бугунги даврида ҳар бир педагог замон билан "ҳамнафас" ҳолда "ўз устида" тинмау меҳнат қилиши, ўздаги бор бўлган касбий ва ахлоқий сифатларни янада такомиллаштириб бориши лозим. Демак бугунги кун ўқитувчиси ўз фанини фанлараро интеграция масалалари билан боғлаган ҳолда олиб борса кўзланган натижага эришилади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Миллий тикланишдан миллий юксалиш сари. Тошкент. 2019 йил
2. Муаллим қалб меъмори. М.Очилов. Тошкент. 2001 йил
3. Умумий педагогика. Б.Х.Ходжаев. Т. 2001у.
4. Shodiyeva, N. (2023). TA'LIM BILAN QAMRAB OLINMAGAN AHOLIGA SOG'LOM FIKRLARNI YETKAZISHNING SAMARALI PSIXOLOGIK USULLARI. " Science Shine" International scientific journal, 1(2).